

Johann Christian B ü n t h e r /1695 - 1723/:

Jednou snad i Herodes
umře, pominuv se strachem,
jednou David pastevec
helenu si zbarví nechem,
jednou, jenž ho stínával,
zchromne starý Šavel král!

Viktor N ě k r a s o v chce odejít z SSSR.

Sovětského spisovatele Viktora Někrasova vyloučili ze Svazu filmových pracovníků a upozornili ho, že když nezmění svoje názory vyloučí ho i ze Svazu sovětských spisovatelů. Někrasov, který získal v r. 1948 Stalinovu cenu za román "V stalingradských zákopech" veřejně podporuje postoj Alexandra Solženicyna, a kritika režimu fysika Andreje Sacharova. Dopisovatelé uvádějí slova blízkých Někrasovovi, který žije v Kijevě, že napsal stranickému předákovvi Leonidu Brežněvovi a požádal ho o dovolení opustit Sovětský svaz.

Britský dramatik Christopher H a m p t o n odevzdal sovětskému velvyslanectví petici ve které se žádá propuštění ukrajinského spisovatele Svjatoslava K a r a v a n s k é h o, který strávil ve vězení skoro celý svůj život. Karavan-
naský byl uvězněný v r. 1945 za to, že protestoval proti sovětské politice na Ukrajině. Petici podepsalo 4.500 lidí, mezi nimi britští poslanci a spisovatelé

Dr. B e n e š a komunisté.

Dr. Beneš se za II. svět. války vyveroval chyb polské emigrace a velmi rychle se orientoval na Sovětský svaz a Stalina. V dokumentech, které byly teprve nedávno uvřejněny o jednáních v Moskvě je vidět jak Beneš, aby uspokojil Stalinovy požadavky a ustoupil československým komunistům a při tom ustupoval v nejzákladnějších otázkách poválečného uspořádání Československa a tak chtě nechtě uvolnil komunistům cestu k moci.

Českošlovensko-sovětská smlouva z prosince 1943, která učinila ze Sovětského svazu g e r a n t a československé samostatnosti a kterou Beneš považoval za své největší diplomatické dílo se už v prvních poválečných letech ukázala jako zátěž pro demokratický vývoj v zemi.

Také pro Beneše začala platit slova, která pronesl na jaře k 1947 tehdejší ministr zahr. věcí syn T.G.Masaryka Jan M a s a r y k; po svém návratu z Moskvy: "Jsem vlastně už jenom Stalinův čeledín"!

Když v únoru 1948 vyprovokovali komunisté vládní krizi, kdy šlo o bytí a nebytí demokracie v Československu opakovala se do značné míry situace ze září 1938. President nebyl schopen odolat tlaku československých komunistů. Na jeho omluvu třeba poznamenat, že byl poznamenán těžkou nemocí. Po té co 25. února podepsal Klementu Gottwaldovi složení nové, komunisty ovládané vlády, cítil se opět osamělým a opuštěným mužem. Podveden i Stalinem v jehož osobní sympatii věřil a doufal.

2. června 1948 podepsal svou abdikaci jako president Československé republiky. Z posledních sil se bránil tomu, aby se jeho podpis octl pod novou komunisty vypracovanou Ústavou. Zlomený politik odešel do ústraní do jihočeského Sezimova Ústí. 14 dní před svou smrtí 3. září 1948 psal Edvard Beneš jak píše Ferdinand P e r o u t k a do exilu tajný vzkaz ve kterém pravil: " Lžou všichni bez výjimky, to je společný rys všech komunistů - českých i ruských. Mou největší chybou bylo, že jsem do poslední chvíle odmítal věřit, že mě Stalin chladnokrevně a cynicky přelhal jak v r. 1945 tak později a že jeho ujišťování mně i Masarykovi byla cílevědomým a úmyslným podvodem."

Když 5. září 1948 procházel pohřební průvod s pozůstatky Dr. Beneše Prahou, hlídkovali v ulicích ozbrojení komunističtí milicionáři. Obávali se ještě, že by mohlo dojít k projevům sympatií k Benešovi a k myšlence demokracie. Ale ta již byla porážena. Bohužel vinu na této porážce měl i muž, kterého statistický dav doprovázel na jeho poslední cestě, dr. Edvard Beneš. Deutsche Welle k 30. výročí narození dr. Edvarda Beneše.

" Ž a l u j i "

Další část z knihy jež připravuje Kratochvíl Antonín a zabývá s v ní vězněním spisovatelů a jeho ohlasy na Západě.

Jedním z prvních, kde si všimá vězněných spisovatelů byla publikace "Antologie české prózy" ~~xxxxxxxxxxxx~~ a která vyšla r. 1956 v Mnichově. Poprvé by uveřejněn tehdy pochopitelně neúplný seznam vězněných spisovatelů. Je zde 20 jmen. V r. 1959 byl seznam doplněn na ~~xxx~~pro připravovanou tiskovou konferenci na 30. kongresu PEN-klubu ve Frankfurtu nad Mohanem.

Také maďarští spisovatelé v exilu a francouzský výbor pro govobození Tibora Déryho měli připravené obsáhlé referáty o věznění maďarských spisovatelů Tibora Déryho, Jurijsa Háye a dalších. Konference se konala 24. června 1958 za předsednictví anglického spisovatele. PEN-klub mluvil o osudu mnoha známých československých, maďarských a jiných spisovatelů, jež jsou nyní v komunistických vězeních. Byl připomenut osud více než 20 československých spisovatelů, jež byli zavřeni v komunistických koncentračních táborech. Na této konferenci zazněl poprvé na evropském fóru hlas proti věznění Jana Zahrádníčka, Zdenka Kalisty, Josefa Palivce, Václava Renče, Františka Křeliony, prof. Růženy Váckové, Václava Růžky, Zdenka Rotrekl a dalších. Protesty PEN-klubu se opakovaly na téměř všech zasedáních tohoto orgánu evropských spisovatelů, ať už exilového či mezinárodního. Seznamy vězněných spisovatelů byly čteny, rozšiřovány a diskutovány i v československých kulturních organizacích v zahraničí.

Na sjezdu Křestanské akademie v srpnu 1960 rovněž. V roce 1960 byla v Československu velká amnestie při níž byla propuštěna řada vězněných spisovatelů. Seznam vězněných ~~xxx~~ v r. 1956 byl pochopitelně neúplný. Je však ve své původní nedokonalé a neúplné formě historickým dokumentem. Na konci 50. let chyběly nejen prameny, ale i objektivní informace proto se objevily v seznamu chyby.

V době pražského jara jsme se dozvěděli, že původní seznam obsahoval jen zlomek všech uvězněných spisovatelů, vědců, ale i představitelů inteligence a duchovenstva. Nebočítáme-li Sovětský svaz mělo Gottwaldovo Československo ve věznění spisovatelů smutný světový primát.

Tak uvádí Antonín Kratochvíl abecední seznam všech vězněných československých spisovatelů a intelektuálů. Seznam začíná Oldřichem Albertem odsouzeným k 20 letům žaláře, překladatele Bedřicha Fučíka, kterému soud vyměřil 15 let žaláře, kněžíka Jaroslava Jehlička odsouzeného na 14 let, spisovatele Závěše Kalandru odsouzeného k trestu smrti, básníka Josefa Kostohryze odsouzeného na doživotí, básníka Josefa Palivce odsouzeného na 30 let, Bohumila Rybu členu korespondenta Československé akademie odsouzeného na 19 let, básníka Jana Zahrádníčka odsouzeného na 13 let a mnoho dalších.

Nejpočetnější skupinu tvořili ti jež byli odsouzeni v prvních procesech a o nichž není v seznamech ani zmínka. Byli totiž velmi dlouho drženi ve vyšetřování vazbě. Antonín Kratochvíl uvádí na př. prof. francouzské literatury Zdenka Bára, prof. právnické fakulty Masarykovy university Václava Chytila básníka Zdenka Rotrekl, prof. středověkých a všeobecných dějin na Karlově universitě Karla Stloukala, spisovatelku Ninu Svobodovou spisovatele Eduarda Valenta a další.

Kratochvíl se pak zabývá rehabilitacemi. "Rehabilitace" to byl i na zač. 60. let termín, který se i v literárních časopisech užíval opatrně a s různou intonací, neboť redakce si ~~xxxxxxx~~ nebyla zcela jistá zda nakonec nepříjde do konfliktu s tiskovým oddělením Státní bezpečnosti. Teoreticky analysována štěpily se tehdy t.zv. rehabilitační akce na tři oblasti. V první šlo o pokus o úplnou rehabilitaci umělce a člověka. To jsou případy Karla Čapka, Františka Halase. Druhá řada rehabilitací se týkala autorů z jejichž díla bylo možno vydat pouze okleštěné toraa. Do této řady patří Richard Weiner, František Duřich, Karel Šulc, Josef Palivec, Karel Teige, Jan Zahrádníček, Jiří Kolář, Ladislav Klíma, Jaroslav Foglar a čeští rura listé tedy autoři nejrozličnějších směrů a ideových základů.

Ve třetí skupině byli spisovatelé, které stále ještě bylo třeba titulovně přivlastkem diversant. To byl právě případ kulturního teoretika a historika Závěše Kalandry popraveného na začátku 50. let, nebo dalšího popraveného v roce 1952. Dále známého bibliisty prof. dr. Josefa Koutného utýraného ve vyšetřovnách brněnské státní bezpečnosti v 50. letech a řady dalších.

Kalandrovo dílo nevyšlo ani ve výboru i když v období pražského jara byl úpravou edice pověřen Jiří Brabec. Na vydání všech Kalandrových děl se v r. 1968 nepomýšlelo. Byla vydána Teigeova kritika Stalinské kulturní politiky pouze v článku "Surrealismus proti proudu".

Ženevská bezpečnostní konference.

Komentář k právě probíhající konferenci v Ženevě o bezpečnosti v Evropě uveřejnil právě v posledním čísle francouzský měsíčník "L'Esprit". Citujeme:

Ženevská konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě je první poválečnou konferencí na této úrovni, která se chce zabývat základními otázkami naší doby. To vše za účasti států v nichž jsou základní lidské svobody a práva soustavně porušována. Jde o otázky svobodné výměny myšlenek a informací, osvobodu cestování a tedy o základní práva občanů. Za těchto okolností si lze snadno představit jak těžká jednání to jsou. A že se již několikrát ocitly ve slepé uličce.

Občan má neomezený nárok na obecnou cenzurou neomezenou informaci. Jistě. Pokud tato informace neneruší svrchovanost, nezávislost proletářské diktatury. V takovém smyslu asi probíhají tato ženevská jednání.

Autor Pavel Tigríd v článku dále píše, že východní blok k tomu poznamenává, že o tom která myšlenka je negativní si rozhodne sám. Neboť zdůrazňují stoupenci glofifikovaných omezení - mír neznamená smír. Mírová koexistence se nerovná koexistenci ideologické. Právě naopak. V zájmu evropské bezpečnosti a spolupráce je nutné rozvinout a vést nesmířitelný boj tak dlouho, pokud v Evropě a vůbec ve světě budou zezřet různé společenské systémy. Svoboda názoru neexistuje, existuje jen jeden opravdu svobodný názor, ten třídí. Ten náš!

V tomto výčtu otázek a prefabrikovaných odpovědí píše dále Pavel Tigríd, aby bylo možno pokračovat, kdyby to nebylo tak dobře známo, kdyby jen z toho nebylo jasné, že konference 35 států o bezpečnosti a spolupráci v Evropě je rozpravou hluchých. Zajímavější je, jak se stalo, že představitelé tak uzavřené společnosti jako je sovětská vyslovili souhlas, aby otázky občanských svobod a práv byly diskutovány za jejich účasti na mezinárodní konferenci více než tři desítky vlád ve své velké většině nekomunistických.

O svolání celoevropské konference usilovaly Sověty 20 let. Ministr Molotov už v dubnu 1954, žádal o svolání vše evropské konference, která by posílila bezpečnost Evropy zejména tím, že by definitivně uzákonila neměnnost hranic v Evropě. Tím by potvrdila poválečné územní zisky Sovětů i konečné rozdělení Německa. Je jasné, že se do takových závazků nikomu na Západě nechtělo. Nápad s tímto byl projednáván s malým úspěchem po celých 20 let. Mezitím došlo k podepsání dohod mezi Bonnem a Moskvou, jakož i k podpisu základní smlouvy mezi oběma německými státy. Tím zmizel také hlavní politický osten navrhované konference. Sověti by tu byli dostali formálně jen potvrzení toho, čeho již ve skutečnosti dosáhli. Kromě toho byla celková atmosféra změněného mezinárodního nastavení takové konferenci příznivá, ale západní velmoci položily přece jen několik podmínek. Na poradách velvyslanců, které konání konference předcházely trvaly západní a neutrální státy na tom, aby otázky lidských vztahů, občanských práv, výměny kulturních statků a informací byly pojaty do jednání jako integrální část konference. Po měsících úporných jednání, kdy Moskva a její spojenci přijali tuto zásadu a tak vznikl t.zv. třetí košík konferenčního programu. Bylo od počátku jasné, že právě tento třetí košík, nyní třetí výbor konference narazí na největší potíže. To se také stalo.

Co se odehrává v Ženevě je delikátní, není zoufalý pokus otevřít nějakou dohodou dosud takřka neprodyšně uzavřenou sovětskou společnost a umožnit jí nasolit na mezinárodním fóru otázky lidských práv a občanských svobod i v jiných socialistických zemích, umožnit spojení některých humanitních požadavků jako například spojení rodin dosud odloučených válkou, okupací a pod. Umožnit lepší styky mezi západní a východní mládeží a uskutečnit mnohostrannou kulturní výměnu.

Západní diplomati nepřestávají zdůrazňovat, že je zbytečné a neproduktivní tlačit Sověty ke zdi. Požadovat na nich vnitřní uvolnění, které si autoritativní, byrokratický systém prostě nemůže dovolit. Poukazují na to, že pražské hroty ukázalo meze takové liberalizace. Jsou nepřekročitelné, nemají být ohrožena celá stavba režimu. Aféra se Solženicynem, Sacharovem a jejich druhy jen zvýšila podezřívavost a ostražitost Moskvy, které nemůže nevidět jisté paralely mezi kritikou sovětských disidentů a jistými doporučeními, které na ženevské konferenci doporučovaly britská, holandská, švýcarská i francouzská delegace.

Názor pesimistů je, že konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě slouží Sovětům až z ní vyždímají co se dá, Západ z toho vyšel ne-li s pošpiněným, ale tedy s prázdnými rukama. Jiní poukazují na to, že půl století po ruské revoluci se podařilo přimět Sověty, aby na mezinárodní fóru jednali o věcech jejich existenci ve vlastní mocenské oblasti příznaly právě tím, že jejich projednání svolily na všeevropské konferenci.

Celá otázka lidských a jiných vztahů se tak objeví černá na bílém v dokumentech. Západní diplomaté sdělují, že dosavadní dohody přece jen představují jakýsi základ k němuž bude se možné se odvolávat v situacích vědecké, kulturní a informační, které se Východ zavázal dodržovat. Taková možnost zatím nebyla.

To byly výňetky z článku Pavla Tigrida ve francouzském měsíčníku "L'Esprit" až uveřejněná pod názvem "Zapomenuté konference".

Membary N. S. Ch r u š č o v a.

Tento sovětský politik je nadiktováno na magnetofonové pásky. Tyto pásky, které jsou nyní v Americe. Tyto části uveřejnil americký "Times" a německý "Spiegel". Z této ukázky je vidět poměr N. S. Čeruščova k sovětským intelektuálům a vědcům.

Když se nám v roce 1949 podařilo první výbuch naší atomové bomby zavyl měšlácký tisk jako smečka divokých vlků. Fela, že na vývoji sovětské atomové bomby má jistě největší podíl atomový fyzik K a p i c a, jeden z nejznámějších sovětských vědců. Stalin se tehdy strašně rozčílil, neboť právě Kapica s námi nespolečně pracoval. Já osobně jsem přesvědčen, že měl Stalin pravdu.

Taky po Stalinově smrti byl náš postoj ke Kapicovi velmi protichůdný. Je samozřejmé, že jsme v něm viděli světoznámého vědce, ale současně jsme si uvědomovali, že zakrání vývoj naší atomové bomby ztratíme náš předstih. Kapica se velmi vzpíral a nechtěl se za nic podílet na vojenském výzkumu. Pokusil se mě dokonce přesvědčit o tom, že mu morální principy nedovolují zúčastnit se toho. Jednou jsem se ho zeptal, proč odmítá když naše země naléhavě potřebuje jeho pomoc. Kapica mi tehdy odpověděl, že touží po tom, aby lidé o jeho práci hovořili, aby se o ní natáčely filmy a tisk o nich psal a potíží vojenskými projekty je v tom, že jsou přísně tajné. A že kdyby se věnoval vojenskému výzkumu, pohřbil by se za zdi nějakého institutu a už by se o něm nikdy nehovořilo. Mé jméno zřídí z novin, rovněž si nepřeji aby se mi něco takového stalo. Caci se proslovit, chci aby se o mé práci psalo a mluvilo. Tolik Kapica.

Toto jeho zdůvodnění na mě udělalo velký dojem, ovšem až jeho neprospěchu. Řekl jsem mu, že se musíme soustředit na vojenský výzkum pokud existují nepřátelské bloky a že musíme vynaložit naše všechno úsilí na to, abychom dokončili náš obranný systém. Jinak nás zaškrtí, rozbijou na kusy, udupou v práchu. Na to Kapica: "Já s těmito věcmi nechci mít nic společného"! Kdyby tento vědec takto hovořil před Stalinem - nevím co by se s ním stalo. Mně to však rohořčilo. V průběhu dalšího rozhovoru vyjádřil Kapica přání, že by se chtěl podívat do ciziny. Jeho žádost jsme projednávali na nejvyšších místech a rozhodli jsme, že si bude muset na svou cestu do zahraničí nějakou dobu počkat. Že se zatím konat nebude. Tehdy jsme neměli ještě dost atomových zbraní, takže bylo pro nás nadmíru důležité, aby se naši nepřátelé nedověděli, že máme tak málo bomb. Věděli jsme totiž o Kapicovi, že má na Západě mnoho přátel a mohli jsem se právem obávat, že by za své zahraniční cesty mohl občas utrousit nějaké neopatrné slovo. Tehdy pro mě existoval ještě jeden důvod zamítnutí jeho cesty. Ve rě přežíval stále ještě stalinismus. Roky jsem přece pracoval pod Stalinem. A potřeboval jsem nějakou dobu na to, nže jsem si uvědomil své slabosti a začal překonávat. Toto je má zpověď a tak tím, že budu všechno vyprávět něco modřin. Jsem jenom člověk, prosím za odpuštění ty které jsem udělal nešťastnými. Kapica va chyba byla, že nechtěl pracovat na vojenském výzkumu, má chyba byla, že jsem ho postihl.

Četl bych Kapicu přirovnat ještě k jedné členu Akademie - k Andreji Sacharovovi. Považuji ho osobně za nesmírně nadaného a vynikajícího člověka. Dva nebo tři dny před pokusy s vodíkovými bombami mě zavolal a vyzval mě, abych je zastavil. Jako vědec a konstruktér vodíkové bomby mě vysvětloval jak škody mohou tyto zbraně způsobit. Oponoval jsem mu. Trval na tom, že musíme pokusy odložit. Moje argumenty až ho nemohly přesvědčit a jeho argumenty nemohly přesvědčit mě. Ale je zde rozdíl od Kapicy. Sacharov chtěl své zemi pomoci u ránit se imperialistické agresí, kdežto Kapica se od toho distancoval. Sacharov nakonec vyslovil velké roztrpčení, že jeho jméno bude navždy spojeno s tě